

SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ W BANKU SPÓŁDZIELCZYM W ŁOMAZACH

Działając zgodnie z przepisami Rekomendacji H KNF, Bank Spółdzielczy w Łomazach zwany dalej „Bankiem”, publikuje opis systemu kontroli wewnętrznej funkcjonującego w Banku.

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który jest dostosowany do struktury organizacyjnej, zakresu działalności, wielkości i profilu ryzyka.

Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku określa uchwalony przez Zarząd Banku i zatwierdzony przez Radę Nadzorczą „Regulamin kontroli wewnętrznej Banku Spółdzielczego w Łomazach”.

I. CELE I ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

§ 1

Cele systemu kontroli wewnętrznej

W Banku Spółdzielczym w Łomazach funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, którego celem, zgodnie z art. 9c ust. 1 Prawa bankowego, jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku;
- 2) wiarygodność sprawozdawczości finansowej;
- 3) przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem;
- 4) zgodność działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

§ 2

Zasady funkcjonowania Systemu Kontroli Wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej funkcjonujący w Banku oparty jest o rozwiązania wynikające z:

- 1) ustawy Prawo bankowe z dnia 29.08.1997 r. ;
- 2) ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, zwanej w dalszej części „Ustawą”;
- 3) Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach, zwanego dalej Rozporządzeniem;
- 4) Rekomendacji H, dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach, wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w 2017 r.;
- 5) Rekomendacja Z dotycząca zasad ładu wewnętrznego w bankach wydana przez Komisję Nadzoru Finansowego w 2020 r.;
- 6) Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych – wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego;
- 7) Wytoczne dotyczące wdrożenia Rekomendacji H Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach wydanej w kwietniu 2017 r. wydane przez SSOZ BPS w grudniu 2020 – przyjęte uchwałą Rady Nadzorczej oraz Zarządu Banku, zwanymi dalej Wytocznymi,
- 8) Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z dnia 31.12.2015 roku (z późn.zm.);

- 9) innych powszechnie obowiązujących przepisów prawa oraz dobrych praktyk w zakresie funkcji audytu oraz systemu kontroli wewnętrznej.

§ 3

Organizacja Systemu Kontroli Wewnętrznej

1. Funkcjonujący w Banku Spółdzielczym w Łomazach system kontroli wewnętrznej zorganizowany jest na trzech niezależnych poziomach (liniach obrony):
  - 1) Na pierwszy poziom (pierwsza linia obrony) składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
  - 2) Na drugi poziom (druga linia obrony) składa się zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach/komórkach organizacyjnych (niezależnie od zarządzania ryzykiem na I linii), w tym działalność Stanowiska ds. zgodności i kontroli wewnętrznej;
  - 3) Na trzeci poziom (trzecia linia obrony) składa się audyt wewnętrzny realizowany przez niezależną komórkę audytu wewnętrznego umiejscowioną na mocy zapisów Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.
2. Schemat Struktury Systemu Kontroli Wewnętrznej w Banku został przedstawiony w Załączniku do niniejszej informacji.
3. Podział komórek i jednostek organizacyjnych Banku na poszczególne poziomy (linie obrony) dokonany jest w „Regulaminie organizacyjnym Banku Spółdzielczego w Łomazach”.
4. Działanie pierwszego poziomu (linii obrony) w ramach systemu kontroli wewnętrznej obejmuje:
  - 1) stosowanie przez pracowników jednostek i komórek pierwszego poziomu (pierwszej linii obrony) odpowiednich mechanizmów kontrolnych;
  - 2) dokonywanie przez pracowników jednostek i komórek pierwszego poziomu (pierwszej linii obrony) w ramach obowiązków służbowych wynikających z regulacji wewnętrznych Banku lub ich zakresów obowiązków – niezależnego monitorowania poziomego (monitorowania w ramach pierwszego poziomu) przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez ich weryfikację bieżącą lub testowanie.
5. Działanie drugiego poziomu (drugiej linii obrony) w ramach systemu kontroli wewnętrznej obejmuje:
  - 1) stosowanie przez pracowników komórek drugiego poziomu (drugiej linii obrony) odpowiednich mechanizmów kontrolnych,
  - 2) dokonywanie przez pracowników komórek drugiego poziomu (drugiej linii obrony) w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych wynikających z regulacji wewnętrznych Banku lub ich zakresów obowiązków niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez:
    - monitorowanie pionowe (weryfikacja bieżąca lub testowanie pierwszego poziomu przez poziom drugi),
    - lub monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca lub testowanie poziome w komórkach drugiego poziomu).
6. Na działanie trzeciego poziomu (trzeciej linii obrony) audyt wewnętrzny, mający za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej, który jest realizowany przez niezależną komórkę audytu wewnętrznego umiejscowioną na mocy zapisów Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

§ 4

Organizacja zadań w ramach systemu kontroli oraz komórki kontrolne

W ramach systemu kontroli wewnętrznej wyodrębnia się:

- 1) funkcję kontroli,
- 2) komórkę ds. zgodności,
- 3) komórkę audytu wewnętrznego – realizowaną przez audyt wewnętrzny SSOZ BPS.

§ 5

Funkcja kontroli

1. Na funkcję kontroli składają się:
  - 1) mechanizmy kontrolne;
  - 2) niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w tym wykrywanie nieprawidłowości;
  - 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.
2. Bank przypisuje kluczowe mechanizmy kontrolne istotnym procesom.
3. Bank zapewnia dokumentację funkcji kontroli w szczególności przez:
  - 1) rejestrowanie każdej operacji, transakcji, produktu i usługi oraz opis systemu, procesu, struktury organizacyjnej;
  - 2) opis, w formie matrycy funkcji kontroli – sporządzany w postaci tabelarycznej opis powiązania celów, o których mowa w § 1, z procesami w działalności Banku, które przez Bank zostały uznane za istotne, wraz z wpisanymi w te procesy kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.

§ 6

Podstawowe zadania Stanowiska ds. zgodności i kontroli wewnętrznej

1. Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu.
2. Szczegółowe obowiązki i zasady działania Stanowiska ds. zgodności i kontroli wewnętrznej w zakresie zapewniania zgodności określa Polityka zgodności Banku Spółdzielczego w Łomazach, a także „Regulamin funkcjonowania stanowiska do spraw zgodności w Banku Spółdzielczym w Łomazach”, dotyczy to w szczególności:
  - 1) opracowania regulaminu funkcjonowania komórki do spraw zgodności,
  - 2) przeprowadzania czynności komórki określonych w pkt 4-8 na podstawie regulaminu funkcjonowania stanowiska do spraw zgodności oraz procedur i metodyk;
  - 3) dokumentowania czynności stanowiska określonych w pkt 4-8;
  - 4) identyfikowania ryzyka braku zgodności, w szczególności przez analizę przepisów prawa, regulacji wewnętrznych banku, standardów rynkowych oraz wyników wewnętrznych postępowań wyjaśniających przeprowadzanych przez komórkę do spraw zgodności;
  - 5) oceny ryzyka braku zgodności przez pomiar lub szacowanie tego ryzyka;
  - 6) projektowania i wprowadzania, bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności, mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
  - 7) monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności, po zastosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
  - 8) dokonywaniu testowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewniania zgodności poprzez planowe i doraźne testy (kontrole) w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku, a także ocena poprawności stosowania i przestrzegania w kontrolowanych jednostkach i komórkach ustanowionych mechanizmów kontrolnych,
  - 9) okresowego przekazywanie raportów w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej,

- 10) sporządzanie okresowych sprawozdań z zakresu prowadzonej działalności i przedkładanie ich Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej.
3. Podstawowe zasady działania Stanowiska w zakresie realizacji funkcji kontroli polegają w szczególności na:
- 1) dokonywaniu testowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez planowe i doraźne testy (kontrole) w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku, a także ocena poprawności stosowania i przestrzegania w kontrolowanych jednostkach i komórkach ustanowionych mechanizmów kontrolnych, z wyłączeniem zadań komórki,
  - 2) dokonywanie analiz niezbędnych do oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w Banku, z wyłączeniem zadań komórki, w oparciu o dane uzyskiwane w wyniku przeprowadzanego testowania (kontroli) oraz dane otrzymywane z systemu sprawozdawczości,
  - 3) opiniowanie i monitorowanie realizacji planów testowania (planów kontroli) związanych z testowaniem przestrzegania mechanizmów kontrolnych przez poszczególne jednostki i komórki organizacyjne Banku (testowaniem poziomym),
  - 4) sporządzanie okresowych sprawozdań z zakresu prowadzonej działalności i przedkładanie ich Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej,
  - 5) bieżącemu monitorowaniu i ocenie stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych z audytu wewnętrznego dokonywanego przez komórkę audytu wewnętrznego SSOZ BPS,
  - 6) prowadzeniu i aktualizacji Matrycy funkcji kontroli.

§ 7

Zapewnienie niezależności działań Komórki ds. Zgodności

1. W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność komórki do spraw zgodności.
2. Zarząd i Rada Nadzorcza zatwierdzają regulamin funkcjonowania stanowiska ds. zgodności.
3. Pracownik na stanowisku ds. zgodności ma zapewniony bezpośredni kontakt z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.
4. Pracownik na stanowisku ds. zgodności lub osoba ją zastępująca uczestniczy w posiedzeniach Zarządu Banku.
5. Pracownik na stanowisku ds. zgodności lub osoba ją zastępująca uczestniczy w posiedzeniach Rady Nadzorczej w przypadku, gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym lub zarządzaniem ryzykiem.
6. Powoływanie i odwoływanie osoby na stanowisko ds. zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej.
7. Odwołanie osoby na stanowisku ds. zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu przez Radę Nadzorczą.
8. W Banku istnieją mechanizmy chroniące pracownika na stanowisku ds. zgodności przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem stosunku pracy.
9. W przypadku zmiany na stanowisku ds. zgodności, Bank niezwłocznie informuje o tym fakcie Komisję Nadzoru Finansowego, wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany.

§ 8

Audyt wewnętrzny

Komórka audytu wewnętrznego – wyodrębniona w ramach systemu kontroli wewnętrznej Banku, niezależna i obiektywna działalność doradcza i zapewniająca komórki audytu wewnętrznego, mająca na celu przysporzenie wartości i usprawnienie procesów w Banku oraz dokonywanie oceny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej – w Banku jest to realizowana na trzeciej linii obrony działalność komórki audytu wewnętrznego SSOZ BPS.

II. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ORGANÓW ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH ZA ZAPROJEKTOWANIE, WPROWADZENIE ORAZ ZAPEWNIENIE SKUTECZNEGO I ADEKWATNEGO SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

§ 9

Zarząd Banku

1. Do obowiązków Zarządu Banku należy zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnianie we wszystkich jednostkach organizacyjnych, komórkach organizacyjnych i stanowiskach organizacyjnych banku funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli oraz zapewnienie Stanowisku ds. zgodności i kontroli wewnętrznej niezależności oraz odpowiednich zasobów niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań.
2. Zarząd Banku odpowiada za zapewnienie adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku oraz ustanowienie odpowiedniego zakresu i kryteriów niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych, obejmującego weryfikację bieżącą i testowanie.
3. Zarząd Banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników w ramach funkcji kontroli oraz współpracy ze Stanowiskiem ds. zgodności i kontroli wewnętrznej oraz Spółdzielnią w ramach realizacji funkcji audytu wewnętrznego, a także zapewnienie dostępu pracownikom realizującym te funkcje do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione, w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych.
4. Zarząd Banku zapewnia funkcjonowanie w Banku Matrycy funkcji kontroli oraz przypisanie odpowiednich zadań związanych z zapewnianiem jej funkcjonowania.
5. Zarząd Banku ustanawia kryteria oceny adekwatności i skuteczności Systemu kontroli wewnętrznej, które zatwierdza Rada Nadzorcza Banku.
6. W przypadku wykrycia nieprawidłowości przez system kontroli wewnętrznej Zarząd Banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w tym określone środki naprawcze i dyscyplinujące.
7. W ramach zapewnienia przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Zarząd Banku:
  - 1) odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności, rozumianym jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych;
  - 2) odpowiada za opracowanie Polityki Zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie Radzie Nadzorczej banku lub Komitetowi Audytu, jeżeli został powołany, raportów w sprawie zarządzania ryzykiem braku zgodności;
  - 3) w przypadku wykrycia nieprawidłowości w stosowaniu Polityki Zgodności Zarząd Banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia tych nieprawidłowości, w tym środki naprawcze lub dyscyplinujące.
8. Zarząd Banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą Banku o sposobie wypełnienia zadań związanych z prawidłowym i skutecznym funkcjonowaniem Systemu Kontroli Wewnętrznej, ze szczególnym uwzględnieniem:
  - 1) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnianiu osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej,

- 2) skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym podjętych środków naprawczych i dyscyplinujących
  - 3) zapewniania niezależności komórce do spraw zgodności,
  - 4) zapewniania odpowiednich zasobów kadrowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz koniecznych środków finansowych do systematycznego podnoszenia kwalifikacji, zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników komórki do spraw zgodności.
9. Zarząd Banku, informuje Zarząd Spółdzielni o rozpoznaniu istotnych okoliczności, które mogą wpłynąć na adekwatność lub skuteczność systemu kontroli wewnętrznej Banku.

§ 10

Rada Nadzorcza Banku

1. Do obowiązków Rady Nadzorczej należy nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem adekwatnego i skutecznego Systemu Kontroli Wewnętrznej.
2. Rada Nadzorcza Banku monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje uzyskane od:
  - 1) Stanowiska ds. zgodności i kontroli wewnętrznej,
  - 2) Zarządu Banku,
  - 3) Komitetu Audytu Banku,
  - 4) Spółdzielni w ramach realizacji funkcji audytu wewnętrznego,
  - 5) Kontrolerów zewnętrznych.
3. W ramach zapewniania przez System Kontroli Wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych, Rada Nadzorcza:
  - 1) nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności;
  - 2) zatwierdza Politykę zgodności banku;
  - 3) najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank.
4. Rada Nadzorcza zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej ustanowione przez Zarząd.
5. Rada Nadzorcza Banku dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym corocznej oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli (z wyłączeniem audytu wewnętrznego) oraz Stanowiska ds. zgodności i kontroli wewnętrznej.
6. Ocena skuteczności i adekwatności realizacji funkcji audytu wewnętrznego jest realizowana wyłącznie przez Radę Nadzorczą Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, zgodnie z zapisami Umowy Systemu Ochrony.
7. Rada Nadzorcza powołuje zgodnie z przepisami prawa „Komitet Audytu”, któremu zleca bieżące monitorowanie systemu kontroli wewnętrznej, w tym monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego.

§ 11

Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej

1. Rada Nadzorcza Banku dokonuje corocznie niezależnej oceny adekwatności i skuteczności Systemu Kontroli Wewnętrznej, w tym adekwatności i skuteczności funkcji kontroli oraz komórki do spraw zgodności na podstawie:

- 1) opinii Komitetu Audytu,
  - 2) informacji Zarządu Banku o realizacji zadań w ramach systemu kontroli wewnętrznej,
  - 3) okresowych raportów Stanowiska ds. zgodności i kontroli wewnętrznej,
  - 4) informacji o spełnianiu kryteriów oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli sporządzanej przez Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej,
  - 5) ustaleń dokonanych przez biegłego rewidenta,
  - 6) ustaleń wynikających z czynności nadzorczych wykonywanych przez uprawnione do tego instytucje (np. KNF, UOKIK),
  - 7) istotnych z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej ocen i opinii, dokonywanych przez podmioty zewnętrzne, jeżeli były wydawane z uwzględnieniem przyjętych przez Zarząd Banku i zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą kryteriów oceny.
2. Rada Nadzorcza może rozpatrywać projekty zmian w zakresie Systemu kontroli wewnętrznej przedstawione przez Zarząd lub zgłaszać własne propozycje w tym zakresie.
  3. Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej wydawana jest przez Radę Nadzorczą zgodnie z przyjętymi kryteriami.

Zarząd
Banku Spółdzielczego w Łomazach

Schemat struktury Systemu Kontroli Wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Łomazach

